

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СВИНАРСТВА В УКРАЇНІ

Калашнікова Т.В., д.е.н., професор, професор кафедри економіки підприємства та організації бізнесу

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Галузь свинарства в Україні забезпечує понад 12 тис. робочих місць (2,4% зайнятих у сільському господарстві); надходження понад 2 млрд. грн податків та виробництво 11% валової продукції тваринництва. Однак, протягом останніх восьми років стан галузі суттєво погіршився: щорічне скорочення поголів'я свиней становило 316 тис. гол., у 2020 році вперше отримано збитки від вирощування свиней.

З метою відновлення та сталого розвитку галузі свинарства Асоціацією свинарів України розроблено “Секторальну стратегію свинарства на 2020-2025 роки”, де серед пріоритетних напрямів розвитку галузі визначено покращення рівня біобезпеки свиного господарств та реалізацію стратегії боротьби з африканською чумою свиней (АЧС) [1]. Відповідно державі слід сформувати інституційне забезпечення їх реалізації [2]. З огляду на підвищення економічної, екологічної та соціальної ефективності галузі свинарства пропонуємо зосередити увагу на таких ключових чинниках впливу як: покращення контролю АЧС, державна підтримка галузі, управління відходами тваринницьких комплексів (рис. 1).

Рис. 1. Інституційне забезпечення сталого розвитку свинарства

За оцінками експертів, збитки держави від АЧС становлять 12 млн дол. США; середній розмір щорічних втрат свинокомплексів сягає 500 млн. грн. [3] Від втрат свинарів страждають і переробні підприємства, потужності яких завантажені лише наполовину; суттєво скорочуються можливості експорту свинини.

Вважаємо, що ефективним засобом боротьби з АЧС може стати запровадження державою механізму компартименталізації – добровільної градації виробників залежно від рівня біозахисту на чотири компартименту: I - незахищені від загрози господарства; II - господарства низького рівня захисту; III - господарства середнього рівня захисту; IV - господарства високого рівня захисту. Це дозволить реалізувати продукцію тваринництва на внутрішньому і зовнішньому ринках підприємствам, що мають належний рівень біобезпеки, підтверджений компетентним державним органом, яким в Україні є Держпродспоживслужба. Для цього слід розробити алгоритм застосування порядку визначення окремого ветеринарно-санітарного статусу тваринної субпопуляції; визначити принципи аудиту з метою присвоєння статусу компартименту; сформулювати пул експертів Держпродспоживслужби та провести практичне навчання підприємств-заявників тощо.

Оскільки отримані внаслідок АЧС збитки призводять до банкрутства частини підприємств, скорочення робочих місць та погіршення соціальної сфери села, вважаємо за потрібне запровадити державну підтримку у формі компенсації підприємствам за знищене поголів'я свиней через захворювання на АЧС. Зокрема, фахівці “Центру підвищення ефективності в тваринництві” пропонують здійснювати відшкодування у розмірі 2400 грн за кожну вимушено знищену голову, що внесена до Державного реєстру тварин [4]. Потребує відповідного напрацювання порядок виплати даної компенсації в межах державної програми підтримки галузі тваринництва з формуванням необхідних джерел її фінансування за рахунок коштів державного бюджету.

Важливим напрямом державного регулювання діяльності виробників тваринницької галузі є управління відходами тваринницьких комплексів. З

огляду на те, що тваринництво є одним із найбільших забруднювачів навколишнього середовища, першочерговим завданням держави є інституційне забезпечення процесу зменшення негативного впливу на екологію, перш за все, діяльності промислових свиного господарств. На наш погляд, потребує зміни сам підхід до вирішення даної проблеми: слід перейти від концепції переробки та утилізації відходів в галузі свинарства до концепції скорочення, вторинного застосування відходів та трансформації їх в енергію з використанням біогазових установок. З метою стимулювання підприємств до активізації екологічно відповідального управління відходами слід удосконалити процес оподаткування екологічним податком і передбачити часткове відшкодування платникам податку коштів, які вони інвестують у створення біогазових установок.

Можемо стверджувати, що запропоновані нами ключові аспекти інституційного забезпечення сталого розвитку свинарства, а саме: запровадження державою механізму компартименталізації; здійснення державної підтримки виробників через компенсацію втрат, завданих АЧС; управління відходами тваринницьких комплексів сприятиме сталому розвитку галузі свинарства в Україні.

Список використаних джерел

1. В Україні створили стратегію розвитку вітчизняного свинарства. URL: <https://agroreview.com/news/v-ukrayini-stvoryly-stratehiyu-rozvytku-vitchyznyanoho-svynarstva>
2. Калашнікова Т.В., Калашніков А.О. Інституційні засади державної підтримки розвитку аграрного сектора// Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. Вип. 2(42). С. 58-67.
3. Африканська чума свиней і держпідтримка аграріям. URL: <https://ciab.expert/ua/gs/news/afrikanska-chuma-sviney-i-derzhpidtrimka-agrariyam/>
4. Кривенко О. Гроші за голову: на яку компенсацію втрат від АЧС розраховують свинарі. URL: <https://mind.ua/publications/20207130-groshi-za-golovu-na-yaku-kompensaciyu-vtrat-vid-achs-rozrahovuyut-svinari>